

De eerste vrije tv-zender REM werd snel van zee gehaald

TV Noordzee

Vijftig jaar geleden begon de eerste commerciële tv-zender van Nederland. De politiek greep snel in.

Door **Henk van Gelder**

Een testbeeld, meer was het nog niet. Een stilstaand plaatje van een uit de zee oprijzend staketsel dat op een booreiland leek, met de naam TV Noordzee. Maar voor de tv-kijkers die dit beeld voor het eerst konden zien op op 12 augustus 1964 - vandaag vijftig jaar geleden - riep het spannende visioenen op. De almacht van het Hilversumse omroepbestel was gebroken. In die dagen bestond er nog maar één tv-zender van de publieke omroep. Maar voortaan kon de kijker zelf kiezen. Er kwam nu een zender die alleen maar populaire programma's voor een groot publiek beloofde te brengen. Gefinancierd door reclamespots, en ook die waren in Nederland niet eerder vertoond.

TV Noordzee was een onderneming van scheepsbouwer Cornelis Verolme, offshore-bouwer Pieter Heerema en bankier J. Fehmers. Gedrieën investeerden ze enkele miljoenen guldens in de Reclame Exploitatie Maatschappij (REM), die ging uitzenden vanaf een platform in de Noordzee, buiten de territoriale wateren - en daarom, volgens de toenmalige wetgeving, buiten het bereik van de overheid. Al in april, toen de plannen bekend werden, liet minister Scholten (Justitie) echter weten dat er een wetswijziging in de maak was. Het kabinet wilde nu ook kunstmatige installaties op het continentaal plat tot Nederlands grondgebied rekenen. „Als dit wetsontwerp zal worden aangenomen, zijn we miljoenen kwijt”, zei Verolme met vooruitziende blik.

Op 15 augustus 1964 begon TV Noordzee - in de volksmond intussen „de REM” genoemd - echt met uitzenden. Er klonk een herkenningmelodie, het patriotistische *Ferme jongens stoere knapen*, er verscheen een in lakjas gehulde omroepster wier coiffure door de wind nogal werd verwaaid, en er werden wat filmpjes vertoond: een documentaire over de bouw van het platform en een bezoek aan het atelier van de Bergense schilder Hans van Draanen. Voorts vertoonde men vooral Amerikaans seriewerk: de kluchtige tekenfilmreeks *Mr. Magoo*, de ziekenhuisserie *Dr Ben Casey*, de spannende filmfeuilleton *The Saint* en de diervermelijke reeks *Mr Ed, het sprekende paard* die al binnen enkele weken de populairste van allemaal zou worden. Daarbij kwam dat de nieuwe zender zulke series op vaste tijdstippen op vaste dagen uitzond - een noviteit voor Nederland, waar de publieke omroepen hun zendtijd zo ingewikkeld had-

FOTO: ANP

De Rijkspolitie maakte op 17 december 1964 een einde aan de vrije zender TV Noordzee op het REM-eiland, voor de kust van Noordwijk.

den verdeeld dat series zelden of nooit op dezelfde avond te zien waren, laat staan op vaste tijdstippen.

Wat voorop stond, was dat de programma's vooral gezelligheid moesten uitstralen. En niets controversi-

eels, al was het maar om de adverteerders, zoals Fanta, het Zuivelbureau (melk), Lola-afwasborstels en Van Houten chocolade, niet voor het hoofd te stoten. TV Noordzee mocht niemand kwetsen. Zo maakte een filmploeg op 8 augustus in opdracht van TV Noordzee opnamen van het concert van de Rolling Stones in het Kurhaus in Scheveningen. Inclusief de opstootjes die aan dat optreden voortijdig een eind maakten. Maar programmaleider Jo Brandel weigerde die beelden uit te zenden. „De REM is een positieve zender” verkondigde hij. „We brengen geen ellende en rotzooi op het scherm”.

Veel langer dan vier maanden heeft het hele avontuur echter niet geduurd. In ijltempo loodste minister Scholten zijn anti-REM-wetje door de Tweede en de Eerste Kamer, met de VVD als enige opponent. Op 17 december 1964 kwamen de Rijkspolitie en de PTT per helikopter naar het bouwveld op zee, waar de zender werd verzegeld. Maar intussen had het REM-bestuur zich al ingedekt door de TROS op te richten, om via de hoofdingang in het Hilversumse omroepbestel binnen te dringen. Dat lukte. Bijna twee jaar later, in oktober 1966, mocht de TROS beginnen met uitzenden. *Mr Ed, het sprekende paard* behoorde tot de eerste successeries.

COMMERCIELE TV NA DE REM

RTL mocht wel

Na TV Noordzee duurde het **25 jaar** voordat nieuwe commerciële tv-zenders zich aandienen.

Commerciële tv was een bedreiging voor de democratie, vond Den Haag. Zij zou de pluriformiteit van de publieke omroep ondergraven.

In 1989 werd RTL Véronique als eerste toegelaten, officieel als Luxemburgse zender. Ook Joop van den Ende vroeg een vergunning aan, voor TV10. Maar hij werd geweigerd. RTL heeft nu vier zenders.

In 1995 kwam SBS erbij, toen ook officieel Luxemburgs. SBS heeft drie zender: SBS 6, Veronica, Net 5. Het Amerikaanse Fox is de kleinere, derde aanbieder, met Fox NL, National Geographic, Foxlife en 24Kitchen.